

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתמט

ערב שבת-קודש
פרשת חיי-שרה
כ"א במרחשוון ה'תשע"א

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"א במרחשוון ה'תשע"א – כ"ח במרחשוון ה'תשע"א

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"א במרחשוון	הלי שגנות פרק ו-ח.	הלי עבודת יום הכפורים פרק ה.	מ"ע ע.
ש"ק	כ"ב במרחשוון	פרק ט-יא.	הלי מעילה... בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע עא.
א'	כ"ג במרחשוון	פרק יב-יד.	פרק ב.	מ"ע עב.
ב'	כ"ד במרחשוון	פרק טו. הלי מחוסרי כפרה... בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ג.	מ"ע סח. עה. עו.
ג'	כ"ה במרחשוון	פרק ג-ה.	פרק ד.	מ"ע עד. עז.
ד'	כ"ו במרחשוון	הלי תמורה... בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ה.	מל"ת קו. מ"ע פז.
ה'	כ"ז במרחשוון	פרק ד. לב טהור וגוי. ספר טהרה והוא ספר עשירי... הלי טומאת מת... בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ו.	מל"ת קז. מ"ע קז.
ו'	כ"ח במרחשוון	פרק ג-ה.	פרק ז.	מ"ע קז.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה	
5.19	4.53.8	11.54	11.24	8.38	6.02	5.03	4.42	3.55	ו', כ"א במרחשוון
5.18	4.52.9	11.54	11.24	8.38	6.03	5.04	4.42	3.56	ש"ק, כ"ב במ"ח
5.17	4.52.0	11.54	11.24	8.38	6.04	5.05	4.43	3.56	א', כ"ג במ"ח
5.16	4.51.1	11.54	11.24	8.39	6.04	5.05	4.44	3.57	ב', כ"ד במ"ח
5.15	4.50.2	11.54	11.24	8.39	6.05	5.06	4.45	3.58	ג', כ"ה במ"ח
5.14	4.49.4	11.54	11.24	8.40	6.06	5.07	4.45	3.58	ד', כ"ו במ"ח
5.14	4.48.5	11.54	11.24	8.40	6.07	5.08	4.46	3.59	ה', כ"ז במ"ח
5.13	4.47.7	11.54	11.24	8.40	6.08	5.08	4.47	4.00	ו', כ"ח במ"ח

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י
5:29	4:17	5:31	4:32	5:32	4:32	5:29	4:22	5:32	4:35
5:24	4:11	5:25	4:25	5:23	4:15	5:27	4:29	5:27	4:29

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

www.chabad.org.il אינטרנט: ISSN 0793-7474 דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

דווקא הירידה למצרים היא הדרך לעלייה גדולה

ירידתם של אברהם ושרה למצרים לא רק שלא החלישה אותם, אלא אף פעלה להחליש קליפת פרעה, ולהעלותם בעילוי רב • כך גם בירידת ישראל לגלות והעיסוק בדברים גשמיים - למרות ההעלמות וההסתרים בכוחם לעמוד חזקים מבלי להתפעל • החיוב בלימוד פנימיות התורה הינו ככל חלק בתורה ואין לדחותו • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

וההליכה לארץ מצרים כשלעצמה הוא עניין של ירידה, אלא יתירה מזה, שגם הסיבה שגרמה לכך - "ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה... כי כבד הרעב בארץ" - הוא עניין של ירידה, העלם והסתור גדול.

והגע עצמך: אברהם אבינו מגיע "אל הארץ אשר אראך" - כפי שנצטוו עלי ידי הקב"ה: "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך" - ושם מקדם את פניו... רעב כבד, שבגללו מוכרח הוא לעזוב את הארץ ולירד מצרימה, "ערות הארץ", מקום שהוא ההיפך לגמרי מארץ ישראל, ודווקא שם ימצא מחייתו (היפך הרעב).

נקל לשער גם שאומות העולם לעגו ממנו ("און זיך גערייצט מיט אים"), באומרם: הנה האיש אשר עזב את ארצו ומולדתו ובית אביו והלך לארץ זרה אך ורק בגלל שמאמין בה' שצויה עליו לבוא לארץ זו, ומה מצא בה - רעב!...

ויתכן גם שבאו אליו בטענות שסיבת הרעב בארץ אינה אלא באשמתו - בגלל שעלה לארץ אדם

א. דובר לעיל (במאמר) ש"מעשה אבות סימן לבנים"¹, היינו, שכל העניינים המסופרים אודות האבות - בספר בראשית, "ספר הישר"², "זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים, דכתיב בהו'³ תמות נפשי מות ישרים"⁴ - מהווים "סימן", הוראה ונתינת כוח לבנים שגם אצלם צריך להיות כן. ובהתאם לכך, הרי גם סיפור התורה אודות ירידת אברהם ושרה למצרים, שהירידה למצרים לא פעלה אצלם גרעון וחלישות, ואדרבה כו', ובלשון הזהר דפרשתנו⁵ "נחתת וסלקת" - יש בו הוראה ונתינת כוח בנוגע אלינו, כדלקמן.

ב. ויש לבאר תחילה עניין הירידה למצרים:⁶ ובהקדמה - שנוסף לכך שהציאמה מארץ ישראל

(1) ראה תנחומא לך לך ט. ב"ר פ"מ, ו. רמב"ן לך לך יב, ו. ועוד.

(2) שמואל"ב א, יח.

(3) בלק כג, י"ד.

(4) ע"ז כה, א.

(5) ח"א קכב, ב.

(6) חלק משיחה זו - עובד (בשילוב עם עוד שיחות) ונרפס בלקו"ש ח"ה ע' 59 ואילך. ולשלימות העניין - באה כאן השיחה בצורתה המקורית (המו"ל).

(7) לך לך יב, יו"ד.

(8) שם, א.

(9) מקץ מב, ט. יב. וראה קה"ר פ"א, ד.

וטעם הדבר - בגלל המעלה שישנה בעבודה בארץ מצרים דווקא, אשר, על-ידי בירור ניצוצות הקדושה הנמצאים שם נעשה עליו גדול יותר - כמובן גם מהמסופר בפשטות הכתובים שעל-ידי הירידה למצרים נתעשר אברהם בעושר רב, כמו שכתוב¹⁶ "ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב", ודווקא "בחזרתו (מארץ מצרים לארץ-ישראל) פרע הקפותיו"¹⁷.

ולהעיר, שזה שנתעשר ביותר מצינו רק בנוגע לירידתו למצרים, ולא (כל כך) בנוגע לירידתו לגרר¹⁸ - כי, הירידה למצרים היתה ירידה גדולה ביותר, ולכן, על-ידי דווקא נעשית גם עליה גדולה ביותר.

ד. ומעשה אבות סימן לבנים - הוראה ונתנית-כוח בנוגע אלינו:

למרות גודל הירידה, ההסתר וההעלם שבזמן הגלות, כאשר בני-ישראל נמצאים תחת הממשלה והשלטון של אומות העולם, ועד כדי כך, שכאשר יהודי נמצא ביניהם מצווים עליו להסיר את ה"צלם אלקים"¹⁹ - בכוחם של בני-ישראל שלא להתפעל מההעלם וההסתר ולעמוד על עומדם בתכלית השלימות,

- וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁰ בשם אחד מאבותינו הקדושים (אדמו"ר מהר"ש): "רק גופותינו ניתנו בגלות ובשעבוד מלכיות, אבל נשמותינו לא נמסרו לגלות ושעבוד מלכיות" -

וכמו באברהם, שלא זו בלבד שלמצרים לא היתה שום שליטה עליו, אלא אדרבה, שפעל חלישות בקליפת מצרים - כך גם בנדון דידן, שכאשר אומות העולם רואים שיהודי עומד בתוקף ואינו נכנע לדרישתם להסיר את ה"צלם אלקים", הרי זה פועל חלישות בקליפה שלהם.

ויתירה מזה:

כשם שאצל אברהם הרי לא זו בלבד שהירידה למצרים לא פעלה גרעון וחלישות, "נחתת וסלקת", אלא אדרבה, שעל-ידי זה היתוסף אצלו עליו גדול

שמאמין ועובד את ה' אחד ושמו אחד - וראיה לדבר, שקודם בואו לארץ לא היה רעב.

ואברהם אבינו - לא היה לו מה להשיב להם, שכן, הוא בעצמו הוצרך לעזוב את הארץ ולירד מצרימה!

ונוסף על ההעלם וההסתר שבסיבת הירידה למצרים, ובירידה למצרים כשלעצמה, הרי, מיד בבואו למצרים נלקח ממנו דבר הכי עיקרי ונעלה - "ותוקח האשה", ולהיכן נלקחה - "בית פרעה"¹⁰, מלך מצרים, תוקף קליפת מצרים - שווה ירידה הכי גדולה.

ג. ומבלי הבט על גודל הירידה - "נחתת וסלקת":

בעלותם ממצרים ("ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו"¹¹) היו אברהם ושרה במעמד ומצב של תכלית השלימות כמקודם, ולא זו בלבד שהירידה למצרים לא פעלה אצלם גרעון וחלישות, אלא אדרבה, שהם פעלו חלישות בקליפת פרעה, כמו שכתוב¹² "וינגע ה' את פרעה... על דבר שרי אשת אברם", והוכרח להודות לעין כל ולהשיבה לאברהם. ויתירה מזה - שעל-ידי הירידה למצרים היתוסף עליו גדול יותר:

ובהקדם הביאור בדרשת חז"ל¹³ (בנוגע ליעקב, ומזה מובן שכן הוא גם בנוגע לאברהם) "וירד מצרימה אנוס על-פי הדיבור", היינו, שהסיבה האמיתית לירידה למצרים לא היתה בגלל ההכרח והרעב, - וראיה לדבר, ממה שנאמר ביצחק "ויהי רעב בארץ מלבד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם וילך יצחק אל אבימלך מלך פלשתים גרה"¹⁴, ואם כן, יש אפשרות לילך לארץ פלשתים הסמוכה לארץ-ישראל (ולאחרי זה נכבשה על-ידי בני-ישראל ונעשית חלק מארץ-ישראל¹⁵), ואין הכרח לירד למצרים דווקא -

אלא "אנוס על-פי הדיבור", היינו, שהקב"ה סיבב כמה סיבות שאברהם ושרה ירדו למצרים דווקא.

16) לך לך יג, ב.
17) פרש"י שם, ג.
18) וירא כ, א.
19) כנראה המדובר אודות א' שגוייס לצבא האמריקני, ודרשו ממנו להסיר את זקנו (המו"ל).
20) לקו"ד ח"ד תרצב, א. וראה סה"ש תרפ"ז ע' 169. וש"נ.

10) לך לך יב, טו.
11) שם יג, א.
12) שם יב, יז.
13) נוסח הגש"פ.
14) תולדות כו, א.
15) ראה דברים ב, כג ובפרש"י ורמב"ן.

- שנגלה תורה התלבשה בדברים גשמיים, ועד לטענות של שקר שצריך לדחותם וכו', מה שאין כן פנימיות התורה שעוסקת בעניינים רוחניים, עניני אלקות.

ועניין זה מתאים גם עם המבואר³⁰ בפירוש הכתוב³¹ "עוטה אור כשלמה" - שפנימיות התורה היא ה"אור" דתורה, ונגלה תורה היא ה"שלמה" (לבוש) דתורה.

ולכאורה יכולים לשאול: לשם מה צריכים לעסוק בנגלה דתורה, שהתלבשה בדברים גשמיים ועד לטענות של שקר כו', ובכללות אינה אלא בבחינת

יותר - כן הוא ב"סימן לבנים", שעל-ידי הירידה לגלות ניתוסף אצלם עילוי גדול יותר,

כפי שמצינו בגלות מצרים - שהיא שרש לכל הגלויות²¹ - שעל-ידי נתקיים בהם ה"יצאו ברכוש גדול"²², ובאופן שהמצריים עצמם נתנו להם "כלי כסף וכלי זהב ושמלות"²³, עד ש"וינצלו את מצרים"²⁴, "עשאוה כמצודה שאין בה דגן . . . כמצולה שאין בה דגים"²⁵, שבזה מרומז גם בירור כל ניצוצות הקדושה שבמצרים²⁶,

ולמעשה, שבכסף וזהב שהוציאו עמם ממצרים היו קונים מתגרי אומות העולם כל משך הארבעים שנה

יכול יהודי להאריך ימים וללמוד תורה במשך מאה ועשרים שנה, אבל כדי שלימוד התורה יהיה אצלו באופן של "חיי" - צריך ללמוד גם פנימיות התורה

"שלמה", לכוש חיצוני, שבה צריכים לגלות את הפנימיות, ה"אור" דתורה - הרי מוטב "לקחת" את הפנימיות וה"אור" דתורה (לא באמצעות ה"שלמה", אלא) באופן ישיר, על-ידי לימוד פנימיות התורה לכד?

והמענה לזה - על דרך האמור לעיל שיש מעלה בגשמיות שעל-ידי זה מיתוסף עילוי גדול יותר בתורה ותפילה, כן הוא גם בתורה גופא - שיש מעלה בנגלה דתורה שעל-ידיה מיתוסף יותר בפנימיות התורה.

אלא, שלימוד נגלה דתורה צריך להיות באופן שמגלים את הפנימיות שבה (ועל-ידי זה מגלים גם את הפנימיות שבדברים הגשמיים שעל-ידם מיתוסף בתורה ותפילה), ועניין זה נעשה על-ידי הקדמת עבודת התפילה, כמאמר אבא בנימין "על תפילתי שתהא לפני (סמוכה ל) מטתי"³², שעל-ידי זה נעשה לימוד התורה כרבעי, שגם בלימוד נגלה דתורה ניכר ומתגלה הפנימיות, ועל-ידי זה מיתוסף עילוי גדול יותר גם בפנימיות התורה.

1. ויש להוסיף ולהבהיר בנוגע ללימוד נגלה דתורה

(30) ראה רשימות הצ"צ לתהלים (יהל אור) ע' שצה ואילך.

(31) תהלים קד, ב.

(32) ברכות ה, ב. וראה לקו"ת ברכה צו, ב.

שהיו במדבר²⁷, ונמצא, שנוסף על בירור הניצוצות שבמצרים, ביררו על-ידי זה ניצוצות קדושה גם משאר אומות העולם],

וכן הוא בשאר הגלויות, עד לגלות האחרונה, שעל זה נאמר²⁸ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" - שלא זו בלבד שיוצאים מהגלות בתכלית השלימות, אלא עוד זאת, שמיתוסף עילוי גדול יותר על-ידי בירור ניצוצות הקדושה, כמוזכר לעיל (במאמר) בפירוש מאמר רז"ל²⁹ "לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים".

ה. [.] ודוגמת המעלה בגשמיות מצינו בתורה גופא - המעלה בנגלה דתורה: מהחילוקים שבין נגלה דתורה לפנימיות התורה

(21) ראה לקו"ש חט"ז ע' 91. וש"נ.

(22) לך לך טו, יד.

(23) בא יב, לה. ובפרשי: "אף מה שלא היו שואלים מהם היו נותנים להם. אתה אומר אחד, טול שנים ולך".

(24) שם, לו.

(25) ברכות ט, ב.

(26) ראה לקו"ש חכ"א ע' 80. וש"נ.

(27) ראה יומא עה, ב.

(28) מיכה ז, טו.

(29) פסחים פז, ב.

ופנימיות התורה:

דבר ברור הוא שאין להסתפק בלימוד נגלה בתורה בלבד, אלא צריכים ללמוד גם פנימיות התורה³³ - שהרי זה חלק בתורה, ומי שאינו מקבל ("ער נעמט ניט אָן") ח"ו חלק בתורה, הרי ידוע פסק הרמב"ם³⁴ אודות "האומר שאין התורה מעם ה' אפילו פסוק אחד אפילו תיבה אחת וכו'" - שכותב שם ביטוי הכי חריף ("דעם שווערסטן וואָרט וואָס מ'קען נאָר זאָגן"), ועל אחת כמה וכמה בנוגע לחלק שלם בתורה, פנימיות התורה.

בדורות הראשונים היתה פנימיות התורה "נסתרה". ונעלמה מכל תלמידי חכמים כי אם ליחידי סגולה", אבל "בדורות אלו האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכמה"³⁵, ובפרט בזמן האחרון שמדפיסים תורת החסידות גם באידית, וגם בשאר לשונות, כדי שיהיו הדברים מובנים לכולם ממש, ובמילא, כל מי שהגיעה אליו הידיעה שקיימת מציאות של פנימיות התורה - בין אם ראה בעצמו מאמר חסידות, או ששמע על זה על-ידי מכתב, טלגרם וכיוצא בזה - חייב הוא ללומדה, כיון שזהו חלק בתורה.

ומובן גם שאין לדחות הלימוד הפנימיות התורה לאחר זמן וכפי שישנם הטוענים שהן אמת שצריך ללמוד גם את חלק פנימיות התורה, אבל לכל לראש צריך למלא כרסו בש"ס ופוסקים, ורק לאחר זה - כשיהיה בן ארבעים שנה, או לכל הפחות בן עשרים שנה ומעלה (בהתאם לשיטות בנוגע לזמן התחלת לימוד הקבלה³⁶) - ילמד גם פנימיות התורה - כיון שאמרו בגמרא³⁷ "לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא - שבזה נכלל גם פנימיות התורה³⁸ - שליש במשנה שליש בתלמוד", ומסיק שם שכוונת "ישלש

(33) ראה בארוכה שיחת "י"ט כסלו תשי"ב ס"ד. ס"ט ואילך (תורת מנחם - התוועדות ח"ד ע' 157. 162 ואילך).

(34) הל' תשובה פ"ג ה"ח.

(35) תניא אגה"ק רסכ"ו (קמב, ב).

(36) ראה ש"ך יו"ד סרמ"ו סק"ו. כף החיים או"ח סקנ"ה סקי"ב.

(37) קידושין ל, א. והובא להלכה - רמב"ם הל' ת"ת פ"א הי"א יב. טושו"ע יו"ד סרמ"ו ס"ד. הל' ת"ת לארד"ו רפ"ב.

(38) ראה לקו"ת (ויקרא ה, רע"ג. שה"ש ג, סע"ג): "לימוד הזהר וכהאריז"ל הוא בכלל שליש במקרא", "שהרי מדרש הזהר הוא על פסוקי התורה, ועוד שגם בלימוד רזין דאורייתא אינו משיג רק המציאות כו", "וזה"ו כעין לימוד המקרא שהוא קורא בשמותיו של הקב"ה אע"פ שאינו משיג כלל עצמיות הגנוז בהן. . . וכעין זה הוא בלימוד הזהר וע"ח".

שנותיו" היא "ליומי" ("בכל יום ויום"³⁹), שהרי "מי יודע כמה חיי".

ויש להוסיף בפירושו "מי יודע כמה חיי":

יכול יהודי להאריך ימים וללמוד תורה במשך מאה ועשרים שנה, אבל, כדי שלימוד התורה יהיה אצלו באופן של "חיי", "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום"⁴⁰ - צריך ללמוד גם פנימיות התורה⁴¹, ואם לא ילמד פנימיות התורה בנעורות, "מי יודע כמה חיי", מי יודע אם יזכה אחר כך למעמד ומצב של "ואתם הדבקים גו' חיים" על-ידי פנימיות התורה.

ולזה עיר גם מסיפור הגמרא⁴² "אמר ליה ר' יוחנן לר' אלעזר תא אגמך במעשה המרכבה, אמר ליה לא קשאי (לא זקנתי, ובעיני לכו דואג⁴³), כי קש, נח נפשיה דר' יוחנן. . . אי זכאי גמירתא מר' יוחנן", היינו, שכיון שלא למד בצעירותו, לא זכה לכך גם בזקנותו. ואם הדברים אמורים בנוגע לתנאים - בנוגע לאנשים כערכנו על אחת כמה וכמה.

- אחד מצדיקי פולין הסביר פעם הלימוד שלמדים מ"דרכת" (שהרי מכל דבר יכולים ללמוד משהו⁴⁴), שכאשר מאחרים ברגע אחד, מפסידים את הכול!...

אלא, שביחד עם זה שצריכים ללמוד (נוסף על נגלה בתורה, גם) פנימיות התורה, ואי-אפשר לדחות לימוד פנימיות התורה לאחר זמן - צריכים לידע שיש גם מעלה בנגלה בתורה, ועל-ידיה מיתוסף עילוי גדול יותר בפנימיות התורה, על דרך המעלה שבגשמיות שעל-ידיה מיתוסף עילוי גדול יותר בתורה ותפילה, ועל דרך המעלה שבעבודת בירור הניצוצות בזמן הגלות, "שיתוספו עליהם גרים", כפי שהיה ביציאת מצרים (כנ"ל בארוכה) - כן תהיה לנו, ביציאה מגלות זה האחרון, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", על-ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו.

(39) מהתוועדות ש"פ חיי שרה ה'תשי"ג.

(40) תורת מנחם כרך ז, עמ' 169-176.

(39) לשון אדה"ז - בהל' ת"ת שם. וראה רמב"ם וטושו"ע שם.

(40) ואתחנן ד, ד.

(41) ראה קונטרס עץ החיים פ"ג ואילך.

(42) חגיגה יג, א.

(43) פרש"י שם.

(44) ראה "היום יום" ט אייר. כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט)

בהוספות סרכ"ג-דכה. וש"נ.

הכול מתחיל בשליחות הראשונה

הנקודה היחידה והכללית – גילוי משיח צדקנו!

על-פי המדובר לעיל, שהכוח על עניין השליחות בכלל נובע מהשליחות הראשונה שבתורה – השליחות ששלח אברהם את אליעזר לעזור לעשות את השידוך של יצחק ורבקה – מובן גם כן, שכשם שבשליחות הראשונה נתן אברהם (המשלח) "כל אשר לו", הואיל וזה נוגע למילוי השליחות בשלימותה, שכל הפרטים והעניינים יהיו חדורים בנקודה הכללית של יחוד מ"ה וב"ן (נישואי יצחק ורבקה), כך בכל שליחות ושליחות של יהודי "לשמש את קוני", הוא מקבל כביכול "כל אשר לו" מהמשלח (הקב"ה), עד הכוח של עצמותו ומהותו יתברך (הכולל את "כל אשר לו") כדי לפעול את הייחוד של נשמה וגוף של יהודי בעולם הזה הגשמי. ובאופן, שכל הפרטים ופרטי-פרטים בעבודתם של ישראל, נהיים חדורים בפועל בנקודה האחת והיחידה הכללית: הגילוי של משיח צדקנו (שלימות עניין השליחות, יחוד מ"ה וב"ן).

ככל זה ניתוסף בדורנו זה במיוחד – אשר בו נוסף חידוש בעניין השליחות, שכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו מינה כל אחד ואחד מהדור להיות השליח שלו בהפצת התורה והיהדות ובהפצת המעיינות חוצה, עד להבאת הגאולה האמיתית והשלימה.

(משיחת שבת פרשת חיי-שרה ה'תשנ"ב. התוועדות תשנ"ב, כרך א, עמ' 296 – תרגום מאידיש)

הטעם שרבותינו התמסרו להחדיר אהבת-ישראל

כשתהיה אהבה עד בלי די, אזי תבוא הגאולה השלימה (אמיתית ושלימות הברכה עד בלי די), כי סיבת החורבן והגלות היא בגלל שנאת חנם, ולכן, כשתבטל השנאת חנם, ולא עוד אלא שבמקומה תהיה אהבת חנם, לאהוב את חבירו גם כאשר אינו חייב לו ולא קיבל ממנו מאומה [...] אזי תבטל בדרך ממילא הגלות (המסוכב דשנאת חנם), ותבוא הגאולה האמיתית והשלימה במהרה בימינו.

וזהו גם הטעם לכך שרבותינו נשיאינו בכלל וכל אחד מהם בפרט השתדלו והתמסרו רבות להחדיר העניין דאהבת-ישראל, לאהוב כל יהודי, אפילו יהודי שרק "בשם ישראל יכונה" – כי ענינם של רבותינו נשיאינו בגילוי והפצת תורת החסידות ("יפוצו מעינותיך חוצה") הוא כלי לביאת משיח, ולכן התעסקו כל כך גם באהבת-ישראל, משום שעל-ידי זה תבוא הגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו, בקרוב ממש.

(תורת-מנחם תש"ב כרך ד עמ' 136 – בלתי מוגה)

דברי הרבי שבימיו ניגאל, עומדים בתוקפם!

הגיעה לכאן (מארץ-ישראל) העתקה משיחה של כ"ק מו"ח אדמו"ר (שנאמרה בהיותו עוד ברוסיה) אורות הגאולה השלימה, ובה אמר הרבי: "בימי יהיה הדבר הזה!..."
דברי הרבי (שהגאולה תהיה בימיו) הם בתוקפם גם עכשיו, והמצב בהווה, בחודשים ספורים אלה, אינו חשוב הפסק, כיוון שגם עכשיו הוא שופט את ישראל, על-דרך מאמר רז"ל שכאשר "יראים ממנו" הרי זה חשוב כמו ש"הוא שפט את ישראל".

(משיחת שבת פרשת חיי-שרה ה'תשי"א. תורת-מנחם כרך ב' עמוד 96 – בלתי מוגה)

שלבים בהפצת תורתו של הרבי

מילים מלאות השראה של הסופר אליעזר שטיינמן על משנתו של הרבי • יומן מרתק על תקופת הבראשית של הכנת השיחות, הגהתן והפצתן • מ'תוכן עניינים בדא"ח' ועד לסדרה המפוארת של 'לקוטי שיחות' • "זכתה משנת חב"ד, שאין שכינת חכמה בינה ודעת זזה מבית מדרשה"

שיחו וניבו ולהתענג על אורו וזיוו. כוונת הברכה היא לא להגיד שבחו או מקצת שבחו של החכם בדברים הערבים לאוזניו, כי אם לעשות אוזנים לחידושי־תורתו ולשיחותיו הערכות לאוזניו. "אולם ברכה שיש עמה הערכה מן הדין הוא שתיעשה על המוגמר. היינו, על תנוכת הרוח. שכבר נערמה ונאספה הגרנה. על חידושי־תורה שנתקבצו למעין משנה סדורה או שיטה ערוכה, שיש בהם תמצית וסך הכל. ברכה הקודמת לסך הכל, כמדומה, אינה מידה. אפשר להביע התפעלות מן העץ בבלובו ומן המעין בשעת נביעתו, אבל חכם העומד בעצם בבלובו ובמלוא נביעתו והוא כמעין המתגבר - הלא נאה לנו להקשיב לו בדומיה. כל הבעת רגש של התפעלות היא בגדר הפרעה; כל קריאת־אישור היא מעין קריאת־ביניים, שיש בה משום מיעוט דרך ארץ. האדמו"ר האמצעי, שהיה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק להעמקת רעיונותיו, והיה שופך שיחו ממעמקים, מתוך שני מעמקים, עומק־רום ועומק־תחת, נוהג היה ללוות כל דיבור שלו בקריאה הסי־ה! זו היתה בקשה על הדממה, תחנון על

חכם – מה הוא אומר?

נפתח בדברים שכתב ופרסם הסופר הידוע אליעזר שטיינמן בספרו 'באר החסידות - משנת חב"ד' (כרך ב' עמ' 205-203), על תורתו של הרבי ועל התרשמותו ממשנתו של הרבי, הנה דברים בהירים וצלולים:

"הרואה חכם מברך עליו ברוך שחלק מחכמתו לבשר ודם. הברכה היא לנותן החכמה, צור משלו אכלנו. כל נפש חלקה, בלחם הפנים של דעת עליון. אך עיתים אנו משתוקקים גם להביע את שלמי־תודתנו ורחשי־ברכתנו לאיש אשר ההשגחה העליונה בחרה בו לעשותו כלי לבינה יתרה ולתת לו פי שניים ברוחו על יתר אחיו. היין הוא מכרם הבורא. והלב מחזיק טובה גם למשקה אותנו מן היין הטוב. הברכה משמשת לכמה לשונות וכמה פנים לה. יש בה שבח והלל וכרוכים בה דברי־תורה וברכת הנהיגין. אך, דומה, עיקרה של ברכה היא הערכה לפועלו של ברוך הרוח, כי על־ידי שאנו מודיעים את טיבו ברבים הננו מקרבים את הרבים אליו ליהנות מטובו, להבין ביתר בהירות ודיוק את

”בשכלו החד חותך ובוקע ענני הגמגום”..

”רבי מנחם שניאורסאהן נאה דורש על נושא זה בכמה משיחותיו וכל שיחו ושיגו מקיימים דרישה זו. הוא כאילו בטל לאורו של רבותיו. הוא נוהג בענווה רבה וכלל אינו עושה את הענווה עטרה לעצמו. זו היא עצמותו ומהותו. מכאן שאף הענווה עצמה צריכה להיות ענוותנית. אין זו אלא ענווה שמקורה בגדלות הרוח ובנדיבות הלב, היינו, ענווה מתוך יתרון הכשר ושאר־רוח באמת. גדולי־דעה מצטיינים גם בנינה יתירה לראות את גדלותם של קודמיהם. המחוננים בסגולות הרוח מחוננים גם בסגולה של יראת הרוממות בפני אנשים גדולים. העומד בהיכל חב”ד הלא רגליו עומדות בחלקת מחוקקים וחוזים גדולים וקול הלב דופק ואומר לו: של נעלי הגאוה מעליך! - ענווה מתוך יראת הרוממות היא ענווה לאמיתה. אין היא מצוות אנשים מלומדה. אין היא בגדר אדם הכופה את עצמו להיות עניו. היא פשוטה כמשמעה. ”כי אראה שמין מעשה אצבעותיך, ירח וכוכבים אשר כוננתה, מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו”.

וכשאנו זוכרים תמיד את המאורות האנושיים הגדולים בשמינו משנות דור ודור ומעשה אצבעות החכמה שלהם החרות על לוחות ימות עולם, מה אדם כי יתגאה.

”במקום שאנו רואים את ענוותנותו של רבי מנחם שניאורסאהן שם אנו שומעים גם את קולו התקיף והבוטח. יש ענווה הכרוכה ביראה יתירה, ביראת ההוראה, וזו גורמת דיבור מהוסס וחששנות מרובה גם כלפי חוץ. אך טובה יותר ענווה, שכבודה פנימה ויתרון־חנה מצד צורתה וגילוייה ולא מצד תכנה והגיונה. יאה ענווה לנפש; אך ההיגיון, כיוון שהוא בא לידי ביטוי, צריך להיות חזק. כלום הדיבור למה? להחיות נפשות. ורק הדיבור השוקק בעוז, השופע חוסן־ביטחון, עשוי למלא את שליחותו. פועל רק כוח הפועל, הנהגת הזולת צריכה מצעד בטוח. כוחו של רבי מנחם בנגלה שבתורה נותן לו משנה־עוז בשיחותיו על דברים שהם מכבשונו של עולם. הוא מפליא לשלב הלכה באגדה. כל הליכותיו במסתורין שלובות בהלכות. כל מאמר חז”ל, דין והלכה, או הגיון שכלי, שרבי

השתיקה. תפוחי זהב במשכיות כסף הם דיבור בשכיות השתיקה האופפות אותו. שיחה הצומחת מתוך באר השתיקה היא לכדה בחזקת דיבור חי, הנושא את עצמו ואת כלל שומעיו. אין הברכה שורה אלא על הסמוי מן העין - ואף מן הפה.

”רבי מנחם מענדל שניאורסאהן בימינו ממשיך בעוז ונושא ברמה את שלשלת נשיאי חב”ד, אבירי הרועים מדור לדור. אף בו נתאחדו במזג טוב ובמתכונת נאותה עומק העיון וחקן ההסברה. עושר המדרש וכשרון המעשה, לומדות חריפה בנגלה ובנסתר וחכמת ההנהגה. בינה יתירה ניתנה לו לישוב בצל רבותיו מאורות החב”ד, להסתמך הרבה עליהם עד כדי להבליע את חידושי־תורתו בתוך שלהם, לגלות בשיחותיהם המפורשות וברמזי־דיבוריהם כל רעיון נכון ומחיה־נפש הנובע ממקורו שלו. זכתה משנת חב”ד, שאין שכינת חכמה בינה ורעת זזה מבית מדרשה ובמלכותה אין חס ושלום שקיעה וסתימת המעיינות. עד שלא שקעה שמשו של מורה זה בחב”ד זורחת שמשו של זה. מעיין אל מעיין קורא: קום ורש אותי! רבי מנחם שניאורסאהן הוא כעת היורש המפואר. יורש מפואר הוא זה, שאינו רק יורש, אלא גם מוריש כביכול לקודמיו, כי הוא מחיה את דברי קודמיו וזורק עליהם אור חדש. אור הזמן החדש, אור החכמה בת הזמן החדש, אור הנשמה החדשה של היורש. וכלום מהי נשמה חדשה? זו השופכת זיו חדש על אור עתיקי־ומין. זיו חדש לאור עתיקי־ יומין עולה מן השיחות הלא־מרובות, שהגיעו אלינו מקצתן ברפוס וקצתן בכתב־יד. אך אוצר־שיחותיו רב האיכות הוא גם רב הכמות והוא שמור לפי שעה רק לאנשי־שלומו ומקושריו, השומעים את דיבורו החי. מן המעט שהגיע לידינו רואים אנו את עוצם בקיאותו בתורת הנגלה והנסתר בכלל ובמשנת החסידות בפרט. החידוש בבית־מדרשו הוא זה, שאינו בא כאילו לחדש כלום. הוא מסביר ומפרש, ודומה שהוא מלמד פשט. אבל בכל עניין, אף שישודו במסתורין, הפירושו הוא הפנים והפשט הוא הנשמה. עיתים צריך לקיים כיבוש היצר גם לגבי היצר הטוב, מכל מקום לגבי היצר הטוב של לומדות חריפה, של הברקה והמצאה. כיבוש היצר הזה הוא בעצם כיבוש הישות וביטול הרגשת הישות.

שחזרו את השיחות... ומובן שאין אנחנו יכולים לשנות בעצמנו, וכן סיפר לי יואל שאחר-כך אמר כ"ק אד"ש שזאת היא כוונתו, זאת-אומרת לא לסגנון המילים אלא לתוכן גופא".

ושם עמ' קלה:

"אתמול היה יואל אצלי לרשום את תוכן השיחות דחג-השבועות. רשמנו אתמול חלק מהתוכן, ואי"ה מחר נקוה לגמרו.

"כבוד קדושת אד"ש, הגיה ביום ה' את קטע השיחה ד' שבט תשי"ג, בכדי לחזור אותה בבתי כנסיות בשבת-קודש, וזו היא כבר השיחה השנייה היוצאת על-ידי צא"ח, בתור חומר לנאומים בבתי כנסיות. הרב חרקוב מסרה לכ"ק אד"ש ולהגהה, והגיב כ"ק אד"ש: הרי ישנם כבר כמה שיחות שנדפסו ב'קובץ ליובאוויטש' וכו'. והשיב הרב חרקוב, שרוצים להוציא שיחה זו בתור חומר מיוחד לשבת-קודש זה. ויאמר כ"ק אד"ש: טוב, אגיה אותה (השיחה נדפסה במימיוגראף (שכפול))."

קטע נוסף בהמשך יומנו, מחודש תמוז של אותה שנה (שם עמ' קמד):

"חזרת דא"ח בבתי כנסיות נתחזקה, ביחוד אחרי שמוציאים לאור מדי שבוע בשבוע את קטעי שיחותיו של כ"ק אד"ש, שהם חומר טוב לה'חזרה".

וראה גם שם עמ' צא, צג"ד, צה, ק, קט, קיד.

שם לחוברות – לקוטי שיחות...

הרב יעקב לייב אלטיין, שנמנה עם צוות החוזרים שסייעו להרה"ח ר' יואל כהן בשחזור השיחות ואחר-כך בעצמו חבר "ועד להפצת שיחות", ומהמו"לים של "לקוטי שיחות", סוקר בכלליות את הדרך שנעשתה עד שזכה כלל ישראל לגילוי של "ליקוטי שיחות":

"...באופן עקבי החל הרבי להגיה את השיחות מתקופת חג השבועות תשי"ח. בתקופה היא הרבה הרבי לתבוע מאנ"ש ותלמידי התמימים ללכת לחזור חסידות בבתי הכנסת. ביקשו אז מהרבי, שהרבי יגיה אחת משיחותיו מהשנים שעברו על פרשת השבוע, לטובת היוצאים לבתי

מנחם מעלה אותו בדינו, מבריק מיד בזהר מסתורי. יש מטיילים בפרדס, שכל פעם שצריכים לעבור ממדור הפשט למדורות הרמוז. הדרוש והסוד, הם מקפצים על הרים וגבעות, או לפחות מקפצים על מחיצות ופורצים גדרים שבין מדור למדור. ואילו רבי מנחם מטייל בפרדס, נכנס רשות ויוצא רשות, כאילו הכל רק רשות אחת. חלקה אחת, מקשה אחת, מעמק אחד. בחינת מה שנאמר אני מחצתי וארפא – עשיתי מחיצות ומרופף אותן. כל אבני החן של פשט, רמוז, דרוש וסוד, מקופלות יחד מתחת למדרשותיו. איש המסתורין, שמשנתו ברורה. בהגיונו הוא מפזר כל ערפל, בשכלו החד הוא חותך ובוקע ענני הגמגום. שקוף ויש לו רב. ללמדך שהשקיפות והעמקות אינן תרתי דסתרי. חלקו של רבי מנחם שניאורסאהן עם הבהירים שבין חכמי החב"ד".

הגהת השיחות וחזרת בבתי כנסת

מלאכת הקודש של חזרת השיחות, רישומן והעלאתן על הכתב היתה בראשותו של החוזר הראשי - הרה"ג הרה"ח ר' יואל כהן שליט"א. את תקופת הבראשית של עבודה זו תיאר במכתביו בשנים תשי"ת-תשי"א, ונדפסו בספר 'מי מלך' (כרך ג' עמ' 1179 ואילך).

אחד האברכים הצעירים שהיה שותף לרישום השיחות בשנים הראשונות היה הרב צבי הירש גאנזבורג. ביומניו (פורסמו בספר 'דיוקנו של חסיד', נ.י. תשס"ח) הוא מתעד פרטים על רישום ועיבוד השיחות לצד ולעזרת ר' יואל כהן.

קטע בולט במיוחד הוא מתקופת חודש סיוון תשי"ח (שם עמ' קכו):

"מתוכן השיחות של חג הפסח הגיה כ"ק אד"ש רק את השיחה הראשונה מליל ב' דחג-הפסח, ואמר... כי אין הסגנון טוב... וכאשר שאלו... שאין אנחנו יודעים איך לשפר את הכתיבה, אמר שיראו מה שהוסיף ועל-פי זה יתקנו גם להבא. אנחנו עברנו על הוספותיו וראינו שבסגנון לא הוסיף רק מילים בודדות אלא שהוסיף בכמה מקומות את העניינים גופא. אמנם מה שהוסיף הוא לא כפי

ליקוט חדש מהרבי. השם הישן 'תוכן עניינים...' כבר לא הופיע שם, אלא דף שער עם השם 'לקוטי שיחות'. הייתי אז מתלמידי הישיבה, ועודני זוכר את האווירה המרוממת והשמחה שהיתה ב־770 באותה שבת, על כך שב"ה זכינו שהרבי החל שוב בהגהת השיחות!

"אולם סך הכול הוגהו באותה שנה רק לשבע שבתות שבהן חסרו ל'ועד' שיחות. בשנת תשל"ל, כשתמו כל השיחות הישנות, החל הרבי להגיה שיחה מדי שבוע לקראת כל שבת. וכך גם בשנה הבאה עד לתשל"ו, עם מספר הפסקות (בתשל"ב ותשל"ה), ומאז תשל"ו ברצף עד לתשנ"ב. מהשיחות נכרכו כל ט"ל ספרי הלקוטי שיחות.

חמש שעות התייגע!

"המעבר מידידי ללשון הקודש בשנים תשל"ג-ל"ד היה לפי בקשת הציבור, ובדיעבד התברר שהדבר הקשה מאוד על הרבי. למרות שאף אדם לא נכח בחדרו הקדוש של הרבי בעת הגהת השיחות, היה ברור לנו שהרבי משקיע שעות רבות בהגהת כל אחת מהשיחות. ברור לנו כי אחוז גדול של שיחות אלו נכתב בעצם כתב יד קודשו של הרבי. אם אני זוכר נכון, כתב הרבי פעם כי על סעיף מסוים אחד היה עליו לעמול חמש שעות! "בתקופה לאחר מכן הפסיק הרבי את הגהת השיחות, וכאשר שוב הביע את הסכמתו לכך, הוחלט באסיפה להציע לרבי שהכנת השיחות תחזור להיות בידידי. חשבנו שכך הדבר ימנע מהרבי עבודה רבה מדי. כששאלנו על כך, ענה הרבי שכך נעשה" (מתוך 'פאנל' של וועד התמימים העולמי, בנושא תורתו של הרבי).

"אנא נפשית כתבית יהבית"...

במכתב ששיגר הרה"ת ר' שלום לייב אייזנבך [כיום בקנדה. באותם ימים בישיבת תומכי תמימים בכפר חב"ד] בכ"ו סיוון תשכ"ג, לעמיתו הרה"ח ר' טוביה בלוי, מפעילי צעירי חב"ד בירושלים, הוא כותב:

הכנסת, שיהיה להם חומר מתאים מן המוכן. הרבי הסכים, ומאז החלו להופיע מדי שבוע קונטרסים שנקראו אז בשם 'תוכן עניינים לחזרת דא"ח בבתי כנסיות'. סדר זה נמשך כל אותה שנה. השיחות המוגהות כונסו לאחר מכן בשני הכרכים הראשונים של 'לקוטי שיחות'.

"בשנת תשכ"ג, שהיתה שנת הק"ן להסתלקות אדמו"ר הזקן, עשה הרבי 'רעש' גדול למעלת שנה זו, ושוב היתה התעוררות מחודשת להפצת השיחות. הרבי המשיך להגיה את השיחות, והן נקבצו בשני הכרכים הנוספים של לקוטי שיחות. לאחר מכן היתה הפסקה בהגהת השיחות... לשנים אחדות.

"לאחר הסתלקות אמו הרבנית חנה נ"ע, בשנת תשכ"ה, החל הרבי להתוועד בכל שבת ולהקדיש בכל התוועדות שיחה מיוחדת לביאור פירוש רש"י הראשון והאחרון של הפרשה. בתקופה ההיא (משבת נח ועד שבת וישלח) הגיה הרבי מדי שבוע את כל ההתוועדות, מיד לאחר השבת.

"בשנת תשכ"ז החליט הרה"ח ר' בן-ציון שם-טוב ע"ה לחזק את הפצת השיחות בחוגים רחבים יותר. הוא חידש והרחיב את פעילות ה'ועד להפצת שיחות' - שהוקם למעשה בשנת הנשיאות הראשונה של הרבי. באותה שנה דאג הרב"צ שם-טוב להדפיס ולהפיץ את אחת השיחות שהוגהו מהשנים שעברו ברחבי ניו-יורק, עם אלפי כתובות של יהודים. בחורים סייעו בפעילות הזו. שמעתי שכאשר הרב שם-טוב הכין את הקונטרס הראשון ומסרו לרבי בצירוף הודעה כי מתכוונים להפיצו ברבים, כתב הרבי בעצמו על דף-השער של הקונטרס את צמד-המלים "לקוטי שיחות", וציין למטה להוסיף את סמל קה"ת. מעתה הפכו ה'לקוטי שיחות' לחוברות היוצאות באופן רשמי עם 'גושפנא דמלכא'.

"חלפו כשנתיים, ועד שלהי תשכ"ח הספיקו לחזור ולהדפיס כמעט את כל השיחות של ארבעת הכרכים הראשונים. כך אירע שבחורף תשכ"ט, כאשר הרב"צ שם טוב היה צריך להדפיס חוברות שהופיעו רק לפני שנה ושנתיים, העז לבקש את הרבי להגיה שיחות נוספות לשבועות הבאים. עד שלקראת שבת פרשת שמות תשכ"ט הופיע

שאל הרבי] האם אומר גם את השם [=מציין את שם המחבר..] ועניתי שכן. [ושאל עוד] מה אומר [=בקשר] לזה ר' שאר ישוב - סיפרתי בכללות על ההתוועדות".

'מחיה נפשות'..

ב'תשורה ה' טבת תשס"ט' (עמ' 15-16) מסופר:

כשנכנס הרה"ר' דוד אקונאו [ז"ל הי"ד] ל'יחידות' אל הרבי אחרי יום כיפור תשכ"ח, ביקשו הרבי לספר על חיי היהודים והחסידים בברית המועצות [ר' דוד יצא משם בקיץ תשכ"ז]. ר' דוד סיפר לרבי בין השאר כי כבר בהיותו בברית המועצות קיבל את ארבעת החלקים של 'לקוטי שיחות'. והחסידים כבר למדו והעתיקו מזה. הרבי אמר כי מסתמא תלשו משם את עמוד השער, ר' דוד השיב: דווקא לא, בגלל שגם זה [=עמוד השער עצמו] 'מחיה נפשות'. הרבי הגיב בחיוך רחב, וניכר שהדברים גרמו לנחת רוח גדולה.

"בוודאי ידועה לך התעניינותו של כ"ק אד"ש בהפצת השיחות הק'. אגב, איברהמס שי' [=הרה"ת יוסף שי' איברהמס, באותם ימים מהתמימים השלוחים לשיבות חב"ד בלוד. כיום משפיע במיאמי ארה"ב] מספר שכ"ק אד"ש משקיע לפעמים 20 שעות בשבוע עבור השיחה!".

בשם אומרם

ב'יחידות' שהתקיימה בחג-הגאולה י"ג תמוז תשל"ג קיבל הרבי את דיווחו של הרה"ח הרב ר' חיים שי' בנימיני (ישיבה של מעלה' עמ' 277-276) על שגם הרב אלי' שי' הכהן שאר ישוב וגם הרא"ח הלוי צימרמן השתתפו בהתוועדות שהתקיימה במדרשה [=מכון הארי פישל בירושלים ת"ו] - בר"ח תמוז בקשר לימי הגאולה י"ב-י"ג תמוז. וכך הוא מספר:

"הרבי שאל: האם הרב צימרמן אמר חסידות? ואמרתי: שאומר הוא הרבה משולחן-ערוך הרב וגם מלקוטי שיחות של כ"ק אדמו"ר שליט"א. [שוב

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

ברכת מזונות / הסתכלות בסידור

בעניין ברכת מזונות

בהמשך למה שכתב הרב יוסף שמחה שי' גינזבורג בגיליון 'התקשרות' תתל"ח בנושא ברכת מזונות, הנה שני פרטים הידועים לי בנושא זה:

א. בעניין קרקרים למיניהם, כמה מרבני חב"ד פוסקים שאם הם ללא תיבול (או אפילו עם מלח ו/או שומשום) אינם בגדר מזונות. אך אם יש בזה תיבול בטעם חזק, כמו זעתר וכדומה (בלי תלות בכמות הפיזית של התבלין) - זה נחשב למזונות, כי "אין דרך בני אדם לקבוע עליהם סעודה מפני ריבוי התבלין" כלשון אדה"ז (ע"פ קצות השלחן סי' מח בבדי השלחן ס"ק יא).

ב. ובאותו עניין: יש שמועה נפוצה בין אנ"ש שהרבי הרי"צ בירך 'מזונות' על קרקרים. ושמעתי מהגרי"י הנדל שליט"א ממגדל העמק, שמקור השמועה הוא הרה"ח ר' שלום חסקינד ע"ה שהעיד על כך, והרב הנדל שליט"א שמע מפיו שזה היה בסוג של קרקרים עם תיבול חזק מסוג הנ"ל, ולא מהסוג הרגיל. ייפלא בעיני שהרב גינזבורג שליט"א כותב בפשיטות שבין אנ"ש כיום אין נזהרים בזה. ולדוגמה, זכורני בילדותי בשיכון חב"ד בלוד שרבים מאנ"ש הקפידו בזה, וכמו-כן כמה וכמה מאנ"ש בכפר חב"ד ונחלת הר חב"ד ועוד. וצריך עיון מי מוסמך לקבוע שהנהגה מסוימת הפכה להנהגת אנ"ש.

הרב ישראל אלפנביין, נתניה

תגובות הרב גינזבורג:

א) בסדר ברכת הנהנין (פ"ב סוף ה"ז) כתב אדה"ז על מילוי שומשום שאינו בכלל "עידון ותענוג". אך בכל הספרים העוסקים בדניי ברכות לא מצאתי לעת עתה מה הדין אם אין יכולים לאכול הרבה בשל ריבוי מלח (ולא סוכר או תבלין), וזה מצוי בקרקרים ובייגלך.

ב) בנוגע לאדמו"ר מהוריי"צ נ"ע - זה מה שמסר לנו הרב הנדל: מדובר על קרקר בצורת משושה בשם 'טס-טס' של חברת 'מאנישוויץ', לא מהסוג הרגיל (שהוא ללא תבלינים) אלא מהסוג שיש בו תבלין או תמצית-טעם (כעת יש ממוצר זה כמה מינים, כל אחד בתבלין אחר, כמו בצל וכו', ובשעתו היה ממנו רק מין אחד). נכון שאין אוכלים ממנו לקביעות סעודה, אבל אין זה בגלל טעם התבלין, אלא מפני שזה קרקר (=מציייה קשה, שאין אוכלין ממנה הרבה אלא רק "כוססין" אותה).

כך שלכאורה ניתן ללמוד מזה אישור למסקנת הקצות השולחן שם, שאם נרגש טעם התבלין (אפילו מעט) מצרפים את דעת הבית-יוסף, שבזה סגי לברך מזונות, לדעה שהביא רבינו בשולחן-ערוך (קסח, יב) שפת הבאה בכיסנין היא 'כסיסה', ומברכין על זה מזונות וכל שכן אם נקבל את דעת הגר"ח ש' דייטש בנדון, שאדה"ז לא חזר בו בסידור מדין 'כסיסה' ומה שלא נזכרה כסיסה בסידור הוא רק מפני שמוצרים כאלו לא היו נפוצים באותה תקופה 'במדינתנו'.

ג) בנוגע להנהגת אנ"ש - לא באתי לקבוע מאומה, אלא לתהות על מה שראיתי שנים רבות בריכוזי אנ"ש. שמחתי לקרוא שבעבר היו 'בעלי נפש' בכמה מקומות, וכמובן אשמח לדעת ולהודיע שגם היום יש כאלה, ותבוא עליהם ברכה.

עוד בעניין תפילה וברכות מתוך הסידור

אבקש להוסיף מאשר עמי בכתובים, על מה שכתב בהתקשרות (גיליון תת"ח) בענין תפילה וברכות מתוך הסידור.

א) הבאר היטב¹ מביא בשם שכנה"ג²: "אני שמעתי, שכל מי שאינו עוצם עיניו בשעת תפילת י"ח אינו זוכה לראות פני שכינה בצאת נפשו, ומן אז והלאה מנהגי לעצום עיניו". השערי תשובה (שם) מוסיף על הדברים: "... ואם מתפלל בסידור ועיניו פקוחות לראות בספר, לית לן בה"³. המגן אברהם⁴ מביא ש"האר"י היה מתפלל מתוך הספר כדי שיכוון מאד"⁵, ומסיים: "והכל לפי מה שהאדם מרגיש בנפשו".

ב) על חשיבות התפילה מתוך הסידור דייקא: כתב בשו"ע⁶ שאסור לאדם לאחוז שום דבר בידיו בשעת התפילה. ובכל זאת כתב השולחן ערוך להתיר "לאחוז מחזור תפילות בידו בשעה שמתפלל, הואיל ותופס לצורך תפילה עצמה לא טריד, דומיא דלולב דמשום דלקיחתו מצוה לא טריד". ומוסיף הרמ"א (שם): "ומכל מקום אם לא היה בידו קודם שהתחיל, לא יחזיר אחריו בתפילה ליטלו, אלא אם כן היה במקום מיוחד שהוא מוכן, אז מותר ליטלו אפילו בתוך התפילה, כדי להתפלל מתוכו". כעין זה כתב אדמו"ר הזקן בשולחן ערוך⁷: "... יש נהגין להתפלל מתוך הספר כדי לכוין מאד, והכל לפי מה שהוא מרגיש בנפשו"⁸.

ג) במה שכתב בסעיף ד' בענין הוושענות, הטעם שהרכי אמר בעל פה⁹ את החלק הנאמר בשעת הקפת הבימה הוא, משום שיש לאחוז את הד' מינים בשתי ידיים בעת ההקפות. ופסק אדמו"ר הזקן בשולחן ערוך¹⁰: "... ולולב בזמנו מותר לאחוז, אף-על-פי שאם יפול אפשר שיפסל, מכל מקום כיון שהאחיזה היא מצוה אינו נטרד בשבילה".

ד) ב'התקשרות' (גיליון תקמ"ב עמ' 8) מתוארת הדלקת נרות חנוכה (בשנת תשכ"ד) אצל הרבי: "... אחרי מנחה מדליקים נר ראשון של חנוכה. בסיום ההדלקה הרכי מסמן לשיר ומתחילים לנגן 'הנרות הללו'. הרבי גם שר בלחש במשך כל הזמן. לפעמים מביט על הנר ואחר כך מסתכל לתוך הסידור..."

הרב יצחק יהודה רוזן, לוד

1) או"ח סי' צה ס"א ק.א.

2) הגהות הטור אות ב.

3) ממחזיק ברכה אות ג, ומביא שכן כתבו (שלמי צבור קי,א) בשם ס' תוצאות חיים (דף ח,א), ומטה משה (ס' קיז).

4) סי' צג ס"ק ב.

5) משער הכוונות, סוף ענין בית הכנסת.

6) או"ח סי' צו ס"ב.

7) סי' צג ס"א.

8) ועיין במה שכתב שם סי' צו סעיף א.

9) הערת המערכת: השליח רש"ז שי' הלפרין מהגליל העליון כתב: "זכיתי לראות משנת תשד"מ ועד תשנ"ב בכל שנה, שהרבי לא לקח את הסידור עמו להקפות. אמר את כל הפיסקא בסטענדר, ואח"כ רק הסתובב עם הד' מינים בשתי ידיו הק' ביחד ולא אמר כלום. בהושע"ר חזר לסטענדר אחרי כל הקפה ואמר את הפיסקא הבאה וחזר חלילה. לא אמר אחרי החזן כלום". "א שפעם אחת ויחידה, בהו"ר תשל"א, החזיק הרבי גם את הסידור בידו בהושענות (מתוך פורים השלוחים באה"ק). ובקלטת "תשרי עם הרבי-3" דקה 18, נראה הרבי מחזיק סידור בידו באחת מהקפות דהו"ר, הרי שהקיף כשכל הד' מינים בימינו (פרדס חב"ד" גיליון 18 עמ' 331) [ב'אוצר' עמ' שטז מביא מהרה"ח ר' רפאל נחמן הכהן ע"ה שאדמו"ר מהורש"ב היה מחזיק סידור בידו בשעת אמירת הושענות, ו"נראה שאחז את המינים בידו האחרת". והנפסק בשו"ע אדה"ז (תרנ"א,יג) ש"גם בשעת אמירת הושענות צריך ליטול הלולב בימין והאחרת בשמאל" מתייחס רק לזה שהלולב חשוב יותר שיש בו ג' מצוות ולכן ניטל בימין והאחרת בשמאל, ואינו שולל נטילת כל המינים ביד אחת. ואף הדברי נחמיה (בהוספות לשו"ע רבינו סי' תרנ"א ס"ד, במהדורה החדשה ח"ד עמ' תפב) המכריע כהדעה שיש להקפיד שלא ליטול כל המינים "ביד אחת ובבת אחת", מתייחס בדבריו רק לנטילת לולב לצאת י"ח, ולא להושענות. ודלא כמ"ש בס' רבן של ישראל' עמ' 165 בנדון (הרב יהושע גרוס, 'פרדס חב"ד' 17 עמ' 71)].

10) סי' צו ס"א.

פרשת חיי-שרה

ויקה האיש נזם זהב בקע משקלו ושני צמידים (כד,כב)

בקע: רמז לשקלי ישראל, בקע לגולגולת. ושני צמידים: רמז לשני לוחות מצומדות (רש"י)

מחצית השקל - רומזת למצוות צדקה, שהיא שקולה כנגד כל המצוות (בבא־בטרא ט), ונקראת בשם "כללות המצות".
הלוחות - הם כללות כל התורה כולה.
אליעזר נתן לרבקה נזם ושני צמידים לרמז שהיסוד של בית בישראל הוא לימוד התורה וקיום המצוות.
 (ליקוטי־שיחות כרך א, עמ' 36)

* * *

צריך להבין את הקשר הפנימי בין מחצית השקל (בקע משקלו) לתורה (שני צמידים). יש לומר, שהחידוש של מתן־תורה הוא איחוד מעלה ומטה. גם מחצית השקל רומזת לאיחוד מעין זה, שכן היא רומזת שכל אדם בפני עצמו אינו אלא חצי דבר, ורק כאשר הוא מתחבר עם הקב"ה נעשה לדבר שלם. איחוד זה, של האדם והקב"ה, הוא־הוא אפוא איחוד המעלה והמטה שנתחדש במתן־תורה.
 (ליקוטי־שיחות, כרך ג, עמ' 929)

ויאמר שלחני לאדוני... שלחוני ואלכה לאדוני (כד,נד־נו)

בתחילה אמר "שלחוני לאדוני", היינו שילוהו עד לבית אדונו. כי מאחר שהסכימו מיד לשידוך, כאומרם, "הנה רבקה לפניך קח ולך", לא חשש שבאמצע הדרך יתחרטו וימצאו עילה לעכב את השידוך. אולם כשנוכח לפתע כי הם משתדלים לעכבו - "תשב הנערה אתנו ימים או עשור" - אמר להם "שלחוני", שילוהו רק מעט, ואחר־כך ילך בעצמו, "ואלכה (לכדי) לאדוני". אליעזר חשש, שגם אם יאותו לשלוח את רבקה תיכף ומיד, הרי אם ילוו אותה אל אדוניו, עלולים הם למצוא בדרך עילה כלשהי לעכב את השידוך. זהו גם שנאמר בהמשך (פסוק נט־סא) "וישלחו את רבקה גו' ואת עבד אברהם", היינו שהתחילו ללוותם. כשראה אותם מצטרפים, חשש שמא ילוהו כל הדרך, ואז לקח אותה מהם - "וייקח העבד את רבקה וילך", בלעדיהם.

(ליקוטי לוי־יצחק, עמ' לאלב)

ותיקח הצעיף ותתכס (כד,סה)

ותתכס: לשון ותתפעל, כמו ותיקבר ותישבר (רש"י)

בשעת חתונת הרה"ק ר' יעקב־ישראל מטשרקאס עם בת כ"ק אדמו"ר האמצעי, ביקש אבי החתן, הרה"צ רבי מרדכי מטשרנוביל מהרבי האמצעי שיגיד דבר תורה תחת החופה, לכבוד החתן והכלה. הרבי סירב וביקש שהרה"צ רבי מרדכי יגיד.
 פתח הרה"צ רבי מרדכי ואמר:
 יש שלושה זמנים בחיי האדם שבהם עושים ממנו 'רעש': כשנולד, כשנכנס לחופה, וכאשר מלווים אותו

לעולם האמת. מובן שבזמן הראשון והשלישי אין האדם מתגאה ומתפאר מה'דעש' שעושים סביבו, אולם כשנכנס האדם לחופה, עלול הוא לבוא לידי גאווה. עליו לדעת ולזכור, שמאורע זה צריך להיות דומה בעיניו, לשני המאורעות האחרים.

רמז לכך מדברי רש"י: כאשר רבקה הלכה לחופה היתה לה אותה ההתפעלות ("ותתפעל") כמו בעת "ותיקבר" ובעת "ותישבר" (מלשון יושבת על המשבר), כלומר שהייתה נטולת כל התפארות והתנשאות.

(שמועות וסיפורים, חלק ב, עמ' 63)

ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. ולבני הפלגשים... נתן אברהם מתנות

(כה,ה'ו)

"ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק" - עיקר ומיטב הכוחות והזמן צריכים לנצל לענייני קדושה ועבודת-ה' (יצחק שהיה 'עולה תמימה', רומז לענייני הקדושה).

"ולבני הפלגשים... נתן אברהם מתנות" - ואילו להתעסקות בענייני העולם די ב'מתנה' בעלמא, שאין לה שיעור ואפשר לתת גם דבר מועט. יהודי אמנם חייב לעשות 'כלי' טבעי לפרנסתו, שבו תשרה ברכת ה', אך היות שאין כאן אלא עשיית 'כלי' בלבד, אין להיות מושקעים בעשייה זו, ודי בעסק מועט כדי 'לצאת ידי חובה'.

(ליקוטי שיחות, כרך ה, עמ' 344)

נתן אברהם מתנות (כה,ו)

...מה שניתן לו על אודות שרה, ושאר מתנות שנתנו לו, הכול נתן להם, שלא רצה ליהנות מהם (רש"י)

בשני מקומות בתורה מופיעה המילה "מתנת" חסרה ו': כאן ובמשלי (טו): "ושונא מתנת יחיה". האות ו' היא 'אות אמת' ו'אות חיים' (כידוע בזוהר). "מתנת" חסרה ו' מורה שהמתנות באות מצד הקליפה ולא מצד הקדושה (כי חסרה בהן ה'אמת' וה'חיים'). לכן נאמר כאן 'מתנת' חסרה ו', כי המתנות שניתנו לאברהם בשל שרה באו מסטרא דקליפה (ולכן לא רצה ליהנות מהן). גם במשלי מדובר במתנות הבאות מצד הקליפה, שאין בהן האות ו' מ'עץ החיים', ולכן מי ששונא מתנות אלה - יחיה (מ'עץ החיים'). זהו גם שנאמר בפסוק הבא "ואלה ימי שני חיי אברהם אשר חי": מאחר שקיים אברהם "ושונא מתנות", נתקיים בו "יחיה".

(ליקוטי לוי'יצחק, כרך א, עמ' פו"ז)

לזכות
אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש